

05/07/2023-ΣΧΟΛΙΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ: ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΕΤΤ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΔΕΙΩΝ.

Η ΕΕΤΤ στο πλαίσιο της εν λόγω διαβούλευσης για την τροποποίηση του Κανονισμού Γενικών Αδειών προτείνει την (υπό όρους) παροχή δυνατότητας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής στις συμβάσεις τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών των Παρόχων, λόγω υπερβολικής και άνω του φυσιολογικού ρυθμού αύξησης του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ). Η εφαρμογή της ρήτρας τιμαριθμικής αναπροσαρμογής θα ενεργοποιείται με βάση αντικειμενικά και εύλογα κριτήρια και θα αναγράφεται με σαφήνεια στη σύμβαση ορισμένου χρόνου.

Ως αιτιολογική βάση της ανωτέρω πρότασης θεωρείται η επίκληση των Παρόχων Τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών αναφορικά με την γενικότερη επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος (μακροπρόθεσμη τάση).

Η αύξηση του ενεργειακού και χρηματοοικονομικού κόστους έχει μεταβάλει αντίστοιχα το κόστος των συντελεστών παραγωγής με συνέπεια την ανάλογη αύξηση του λειτουργικού κόστους και του κόστους κεφαλαίου-επενδύσεων.

Είναι προφανές ότι μία ολοκληρωμένη προσέγγιση περί της επικείμενης τροποποίησης θα πρέπει να εμπεριέχει την νομική αλλά και οικονομική (κοστολογική) διάσταση ή ερμηνεία και αλληλεπίδραση.

ΝΟΜΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι επιχειρήσεις λειτουργούν σε ένα οικονομικό περιβάλλον το οποίο συνεχώς μεταβάλλεται συνεπώς είναι δυνατή η διατάραξη της αρχικής ισορροπίας ή αναλογίας των παροχών μίας σύμβασης σε τέτοιο βαθμό ώστε να δημιουργείται ανισορροπία και ανισότητα μεταξύ παροχής και αντιπαροχής. Η τήρηση των συμβατικών όρων στο πλαίσιο αυτών των ουσιωδών μεταβολών ενέχει τον κίνδυνο πρόκλησης οικονομικής ζημίας η οποία υπερβαίνει τα όρια της καλής πίστης και συναλλακτικών ηθών με αποτέλεσμα η σύμβαση να καθίσταται επαχθής.

Θεμελιώδης αρχή του δικαίου είναι η αρχή της αντικειμενικής καλής πίστης η οποία αποτελεί το ελάχιστο μέτρο αμοιμερούς σεβασμού και χρηστότητας και καθιερώνεται ως κριτήριο ελέγχου της κάθε ενοχικής σχέσης. Κάθε συναλλαγή και συμβατικός όρος υπόκειται στην αξιολογική διαδικασία του ανωτέρω κριτηρίου προκειμένου να διασφαλίζεται η ομαλή εξέλιξη της ενοχικής σχέσης.

Σε αυτό το πλαίσιο επιδιώκεται η εξισορρόπηση αντιτιθέμενων συμφερόντων και η επαναφορά της ισορροπίας των παροχών που διαταράχθηκε από διάφορα περιστατικά (οικονομικό περιβάλλον). Η διάταξη του άρθρου 288 ΑΚ όπως και του άρθρου 388 ΑΚ (απρόοπτη μεταβολή συνθηκών) αποτελούν τη νομική βάση μιας ρήτρας αναπροσαρμογής τιμήματος.

Η αρχή που διατυπώνεται στην 288 ΑΚ λειτουργεί και ως διορθωτική ρήτρα των δικαιοπρακτικών βουλήσεων ιδίως στις περιπτώσεις όπου λόγω ειδικών συνθηκών (πληθωρισμός) έχουν μεταβληθεί οι αρχικώς καθορισθέντες όροι εκπλήρωσης. Με βάση τη 288 ΑΚ υπάρχει η δυνατότητα τροποποίησης και διόρθωσης της εκπληρωτέας παροχής βάση αντικειμενικών κριτηρίων (ΔΤΚ) ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της συναλλακτικής καλής πίστης και εντιμότητας.

Για την αναπροσαρμογή της παροχής και την άρση της δυσαναλογίας των εκατέρωθεν παροχών εξετάζεται ο βαθμός και έκταση της μεταβολής των συνθηκών και κυρίως η αιτιώδης σύνδεσμος - συνάφεια μεταξύ μεταβαλλόμενων συνθηκών και επίδραση στην παροχή.

Εν κατακλείδι η διατάραξη της ισορροπίας της σύμβασης σε βάρος του ενός μέρους αντίκειται στις Αρχές της καλής πίστης και δικαιολογεί την αναπροσαρμογή αυτής στις νέες οικονομικές

συνθήκες.

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ειδικότερα την ΔΕΕ υπόθεση C-326/2014, απόφαση της 26.11.2015 (TELECOM AUSTRIA AG), η αυτόματη αναπροσαρμογή των τιμολογίων των Παρόχων ηλεκτρονικών επικοινωνιών βάσει αντικειμενικού δείκτη τιμών καθοριζόμενου από δημόσιο οργανισμό (εθνική Στατιστική Υπηρεσία), δεν συνιστά τροποποίηση των γενικών συμβατικών όρων κατά το άρθρο 20 παρ. 2 Οδηγίας 2002/22/ΕΚ και συνεπώς δεν παρέχει στους συνδρομητές δικαίωμα καταγγελίας των συμβάσεων χωρίς κυρώσεις (ποινές διακοπής).

(Η προβλεπόμενη συμβατικώς αναπροσαρμογή των τιμολογίων, καθόσον βασίζεται σε σαφή, κατανοητή και διαθέσιμη στο κοινό μέθοδο τιμαριθμικής αναπροσαρμογής η οποία προκύπτει από αποφάσεις και μηχανισμούς που εμπίπτουν στη δημόσια σφαίρα, δεν μπορεί να θέτει τους τελικούς χρήστες σε διαφορετική συμβατική θέση από αυτή που προκύπτει από τη σύμβαση της οποίας το περιεχόμενο καθορίζεται από τους γενικούς όρους στους οποίους περιλαμβάνεται η επίμαχη ρήτρα. Κατά συνέπεια όταν τροποποίηση τιμολογίων πραγματοποιείται κατά τον τρόπο αυτό δεν μπορεί να χαρακτηριστεί τροποποίηση των συμβατικών όρων, κατά την έννοια του άρθρου 20, παρ. 2 της οδηγίας 2002/22)

Η αναπροσαρμογή του τιμήματος βάσει τιμαριθμικής ρήτρας δεν συνιστά τροποποίηση συμβατικών γενικών όρων.

Επίσης σύμφωνα με τον Ν. 2251/1994 (ΦΕΚ 40B/17.01.2018) όπως ισχύει και ειδικότερα: 1) παρ. 6 άρθρου 2 (καταχρηστικοί γενικοί όροι) « Γενικοί όροι συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα την σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι » , 2) ενώ το εδάφιο ιη) παρ. 7 του ίδιου άρθρου αναφέρει ότι: **«Σε κάθε περίπτωση καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που εμποδίζουν τον καταναλωτή να υπαναχωρήσει (από τη σύμβαση), όταν η αύξηση του τιμήματος σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης είναι υπερβολική για αυτόν» .**

Το τίμημα της συμβατικής σχέσης αποτελεί ένα εκ των θεμελιωδών στοιχείων αυτής, δεν μπορεί να είναι αόριστο αλλά πρέπει να είναι σαφώς περιγεγραμμένο και προσδιορισμένο έτσι ώστε ο καταναλωτής να αντιληφθεί με πλήρη σαφήνεια την υποχρέωση που αναλαμβάνει στο πλαίσιο της συμβατικής δέσμευσης.

Το σαφώς ορισμένο και προσδιορισμένο τίμημα αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της θεμελιώδους αρχής της διαφάνειας όπου εξασφαλίζεται η ευχέρεια των καταναλωτών να λάβουν τεκμηριωμένες αποφάσεις συναλλαγής. Η αοριστία του τιμήματος μπορεί να επιφέρει τα ίδια αποτελέσματα με μία παραπλανητική εμπορική πρακτική η παραπλανητική παράλειψη μέσω της ενδεχόμενης στρέβλωσης της οικονομικής συμπεριφοράς των καταναλωτών.

Σύμφωνα με την παρ. 1 άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 (ΦΕΚ 93Α/20.04.2011) όπως ισχύει «...απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την **παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού** στην Ελληνική Επικράτεια...»

Το άρθρο 101 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγορεύει κάθε εναρμονισμένη πρακτική η οποία έχει ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού και ειδικότερα μεταξύ άλλων τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών ή άλλων όρων συναλλαγής.

Γενικότερα το πνεύμα του Ευρωπαϊκού Δικαίου καθώς και των αποφάσεων-νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων διέπεται από την δημιουργία περιβάλλοντος και όρους ελεύθερου ανταγωνισμού έτσι ώστε οι καταναλωτές να καρπώνονται τα οφέλη. Αντιτίθεται σε πρακτικές οι οποίες νοθεύουν, περιορίζουν , παρεμποδίζουν τον ανταγωνισμό δημιουργώντας όρους οι οποίοι δεν ανταποκρίνονται στις φυσιολογικές συνθήκες του ελεύθερου ανταγωνισμού. Η τιμή αποτελεί

κεντρική παράμετρο της ανταγωνιστικής δράσης ως εκ τούτου ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός της συνιστά ουσιώδη στρέβλωση και διατάραξη της ελεύθερης οικονομίας.

Η ευημερία των καταναλωτών αποτελεί απώτερο πολιτικό στόχο.

Διεθνείς μελέτες εμφανίζουν την Ελλάδα ως μια χώρα με πολύ υψηλές τιμές ειδικότερα στις υπηρεσίες μεταφοράς δεδομένων (data) ακόμα και όταν εξαιρεθούν επιβαρυντικοί παράγοντες όπως η υψηλή φορολόγηση. Ακόμα και οι περιορισμένες αναπροσαρμογές τιμών τα τελευταία έτη λόγω αναδιαμόρφωσης της αγοράς (είσοδο-μετασχηματισμό νέων ομίλων) με επιθετική εμπορική πολιτική και ένταση του ανταγωνισμού δεν αναιρεί την **Λεδομένη** διαμόρφωση υψηλών τιμών και τάση διατήρησής της σε μακροπρόθεσμο πλαίσιο.

Συνεπώς η προτεινόμενη ρήτρα αναπροσαρμογής θα υπολογισθεί επί ιδιαίτερα αυξημένης τιμής βάσης.

Σύμφωνα με τις αιτιάσεις της ΕΕΤΤ η εφαρμογή τιμαριθμικής αναπροσαρμογής ισχύει ή θα ισχύει και σε μεγάλο αριθμό Ευρωπαϊκών χωρών οι οποίες όμως παρέχουν ιδιαίτερα οικονομικές τιμές προς τους καταναλωτές σε όρους αγοραστικής δύναμης.

Οι συγκριτικές αναφορές δεν θα πρέπει να είναι μονοδιάστατες ως εκ τούτου μια ολοκληρωμένη προσέγγιση ως πρόταση για την εφαρμογή του μηχανισμού αναπροσαρμογής θα ήταν ο εξορθολογισμός και ρύθμιση (μείωση) των τιμών στα μέσα επίπεδα τιμών των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως τιμή βάσης και εκκίνησης στην οποία θα εφαρμοστεί η προτεινόμενη αναπροσαρμογή.

Αναμφισβήτητα το οικονομικό κλίμα έχει επιβαρυνθεί ουδείς το αμφισβητεί. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΕΕΤΤ έχει συλλέξει και αξιολογήσει κοστολογικά στοιχεία από τους Παρόχους θα πρέπει να διευκρινισθεί εάν οι αναφερόμενες αυξήσεις λειτουργικού κόστους/κόστους κεφαλαίου έχουν ως πηγή τις οικονομικές καταστάσεις των εταιριών και εάν έχουν ελεγχθεί σχετικά ή εάν προέρχονται από γενικά στατιστικά στοιχεία.

Αναφέρεται ότι ο τηλεπικοινωνιακός κλάδος επέδειξε ικανότητα προσαρμογής απορροφώντας τις αυξήσεις κόστους. Η προσαρμογή και αναδιάρθρωση των εταιριών στη βάση των έντονα μεταβαλλόμενων οικονομικών συνθηκών αποτελούν την πεμπτούσια της έννοιας της ανταγωνιστικότητας και εν γένει της ελεύθερης οικονομίας.

Η προτεινόμενη ρύθμιση ωθεί τον ανταγωνισμό τεχνητά και μακροχρόνια σε υψηλά επίπεδα τιμών παρεμποδίζοντας τις εγγενείς δυνάμεις εξορθολογισμού, προσαρμοστικότητας και ανταγωνιστικότητας των οικονομικών μονάδων στο πλαίσιο της ελεύθερης οικονομίας.

Επιπρόσθετα δεν έχει αποδειχθεί αλλά εφεξής λογικά θα πρέπει να τεκμηριώνεται κοστολογικά (στην περίπτωση εφαρμογής της πρότασης αναπροσαρμογής) ότι η εφαρμοζόμενη αύξηση βάσης του Γενικού Δείκτη Καταναλωτή έχει ισόποση και αναλογική επιρροή στο κόστος παροχής των υπηρεσιών. Οπότε κάθε επιβαλλόμενη αύξηση των τιμών εκτός από τον Γενικό Δείκτη Καταναλωτή θα πρέπει να τεκμηριώνεται και από τις ελεγχθείσες από Ορκωτούς ελεγκτές οικονομικές καταστάσεις των εταιριών (αντικειμενικά και εύλογα κριτήρια), ειδικότερα τα κέντρα κόστους της αναλυτικής λογιστικής προκειμένου να τεκμηριωθεί περαιτέρω ότι οι μεταβολές του (ΔΤΚ) έχουν όντως επηρεάσει ανάλογα και τα κόστη των Παρόχων.

Σε αντίθετη περίπτωση οι επιβληθείσες αυξήσεις απλά θα ανατροφοδοτούν αναίτια τον πληθωρισμό έχοντας νομοθετηθεί ένα δεσμευτικό πλαίσιο αυξήσεων και επιβαρύνσεων για τον καταναλωτή οι οποίες ως αποτέλεσμα θα προσομοιάζουν και εξισώνονται με αυτές των εναρμονισμένων πρακτικών.

Σε περιπτώσεις μειώσεων του (ΔΤΚ) η ρήτρα αναπροσαρμογής θα πρέπει να μεταβάλλεται ανάλογα.

Οι Πάροχοι και η ΕΕΤΤ παρουσιάζουν εκτενέστατα τις οικονομικές επιβαρύνσεις τις οποίες υφίσταται κλάδος δεν λαμβάνουν υπόψη όμως στην εν λόγω παρουσίαση τα κόστη τα οποία διαχρονικά μετακυλούν στον καταναλωτή γνωστά στην οικονομική θεωρία ως εξωτερικότητες

(negative externalities). Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποτελούν : α) η έλλειψη θεσμοθετημένων συγκεκριμένων αποζημιώσεων σε περιπτώσεις μακροχρόνιων βλαβών και απώλεια βασικών τηλών υπηρεσιών και β) ζημιές στους καταναλωτές από την υιοθέτηση επιθετικών εμπορικών πρακτικών σε συνάρτηση με την έλλειψη διαθεσιμότητας-τεκμηρίων από τις σχετικές εμπορικές προωθήσεις. Με την προτεινόμενη τροποποίηση ζητείται η διασφάλιση της κερδοφορίας των εταιριών λόγω του δυσμενούς οικονομικού κλίματος , όμως όταν το οικονομικό κλίμα ήταν ευνοϊκό για τους Παρόχους και κοστολογικοί παράγοντες όπως οι αμοιβές προσωπικού, το κόστος ενοικίων, η ενέργεια , τα έξοδα προώθησης και άλλα έξοδα συγκριτικά και σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν σε χαμηλό επίπεδο δεν υπήρξε αντίστοιχη αναπροσαρμογή των τιμών προς όφελος των Ελλήνων καταναλωτών.

Οι Πάροχοι έχουν ήδη τη δυνατότητα ελεύθερης αναπροσαρμογής των τιμών τους, με την εν λόγω πρόταση όμως επιχειρούν να διαταράξουν την ισορροπία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μεταξύ αυτών και των καταναλωτών δεσμεύοντας τους τελευταίους εντός συμβατικής περιόδου όπου μπορεί να τους επιβληθούν έως και τρεις αυξήσεις τιμών καθιστώντας το τίμημα ουσιαστικά αόριστο με προφανείς τις πιθανότητες στρέβλωσης της οικονομικής τους συμπεριφοράς.

Μία προτεινόμενη αλλαγή θα μπορούσε να είναι η απαλοιφή του όρου ...η ρήτρα δύναται να εφαρμόζεται μία φορά ανά ημερολογιακό έτος και αντικατάσταση της με ...η ρήτρα επιβάλλεται το μέγιστο μία φορά στις διετείς συμβάσεις και αφού έχει συμπληρωθεί ήδη το ένα έτος παραμονής. Θεωρείται ότι στην εκκίνηση μίας σύμβασης η εταιρία έχει τα κοστολογικά στοιχεία (χρήση λογαριασμών περιοδικής κατανομής και στατιστικά στοιχεία) για να προσαρμόσει την τιμολόγησή της στα νέα οικονομικά δεδομένα. Με την συμπλήρωση ενός έτους μπορεί να αναπροσαρμόσει τιμαριθμικά και με βάση τις προαναφερθέντες προϋποθέσεις.

Επίσης στο πλαίσιο της εξισορρόπησης των συμφερόντων των δύο μερών και με γνώμονα την εύρεση μιας ακριβοδίκαιης λύσης οι Πάροχοι θα μπορούσαν να προσφέρουν ετήσιες συμβάσεις χωρίς αναπροσαρμογή τιμήματος όπου στην προσφερόμενη αρχική τιμή θα έχουν ήδη συνυπολογίσει τις επιρροές του πληθωρισμού και σε συνδυασμό με το βραχυχρόνιο χαρακτήρα της σύμβασης θα έχουν ελαχιστοποιήσει τους κοστολογικούς κινδύνους από την άνοδο του πληθωρισμού. Παράλληλα θα υπάρχει και αύξηση του ανταγωνισμού.

Οι ποινές διακοπής στις διετείς συμβάσεις εάν εφαρμοστεί η τροποποιητική πρόταση θα πρέπει να αποσυνδεθούν από τις εξελισσόμενες τελικές τιμές και να βασιστούν τουλάχιστον στις βασικές τιμές εκκίνησης της σύμβασης.

Περαιτέρω η οιαδήποτε μορφής τελική διαμόρφωση της προτεινόμενης αναπροσαρμογής θα πρέπει να συνυπολογίσει τις προβλέψεις της καθολικής υπηρεσίας (ΟΔΗΓΙΑ 2002/22/ΕΚ) **ήτοι την παροχή στοιχειώδους δέσμης υπηρεσιών σε προσιτή τιμή, και ειδικότερα τη δυνατότητα διαμόρφωσης πακέτων βασικών υπηρεσιών με ειδικό τιμολόγιο απευθυνόμενα σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες , ένα είδος (καλάθι του νοικοκυριού) στις τηλεπικοινωνίες.**

Εξυπακούεται ότι από τη στιγμή που οι καταναλωτές θα δεσμεύονται σε συμβάσεις με δυνητικά υψηλά τιμήματα μη σαφώς προσδιορισμένα εξ αρχής θα πρέπει να αναθεωρηθούν-ενισχυθούν οι διαδικασίες ορθής και πλήρους ενημέρωσης κατά το προ συμβατικό στάδιο έτσι ώστε κατά τον σχηματισμό της δικαιοπρακτικής τους απόφασης να γνωρίζουν τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν. Επίσης θα πρέπει να παρέχονται αναλυτικά τα πληροφοριακά στοιχεία για τον τρόπο-βάση υπολογισμού του τιμήματος.

Η προτεινόμενη τροποποίηση του Κανονισμού Γενικών Αδειών θα έπρεπε να περιλαμβάνει και άλλα θέματα-ζητήματα τα οποία άπτονται των γενικότερων δικαιωμάτων των καταναλωτών.

Τελικά η προτεινόμενη τροποποίηση του Κανονισμού Γενικών Αδειών θα πρέπει να τεθεί υπόψη και της Επιτροπής Ανταγωνισμού στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της.

Ασημάκος Α.

(Οικονομολόγος, BA in Economics- Framingham State University, MSc in International Business Econ. Development -University of Reading)